

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Волинський національний університет імені Лесі Українки
Факультет психології
Кафедра педагогічної та вікової психології

СИЛАБУС
вибіркового освітнього компоненту

СУЧАСНІ ТЕХНОЛОГІЇ У РОБОТІ З ДИТЯЧОЮ ТРАВМОЮ

підготовки БАКАЛАВР
спеціальності 053 Психологія
освітньо-професійних програм

для денної форми навчання

Луцьк – 2025

Силабус освітнього компоненту «Сучасні технології у роботі з дитячою травмою» підготовки бакалаврів, галузі знань 05 Соціально-поведінкові науки , спеціальності 053 Психологія, 15 с.

Розробник: Кульчицька Анна Валеріївна – кандидат психологічних наук, доцент кафедри педагогічної та вікової психології, доцент.

Погоджено:

Гарант ОПП «Психологія»:

доц. Мудрик А.Б.

Силабус освітнього компоненту перезатверджено на засіданні кафедри педагогічної та вікової психології

протокол № 8 від 25 лютого 2025 р.

Завідувач кафедри

проф. Гошовський Я.О.

© Кульчицька А.В., 2025р.

1. Опис освітнього компоненту

Характеристика освітнього компоненту подається згідно з навчальним планом спеціальності і представляється у вигляді таблиці 1.

Таблиця 1

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки	Характеристика ВОК за навчальним планом 2023 року
Денна форма навчання	галузь знань 05 Соціальні та поведінкові науки спеціальність 053 Психологія	Вибірковий
Кількість годин/кредитів 150/5		Рік навчання 4
		Семестр 8-ий
		Лекції 10 год.
		Практичні (семінарські) 10 год.
		Лабораторні 10 год.
ІНДЗ: <u>немає</u>		Індивідуальні - 0 год.
	Самостійна робота 110 год.	
	Консультації 10 год.	
	Форма контролю: залік	

II. Інформація про викладача

ППП: Кульчицька Анна Валеріївна

Науковий ступінь: кандидат психологічних наук Вчене звання: доцент

Посада: доцент кафедри педагогічної та вікової психології

Контактна інформація: 050 846 91 81, Kulchucka.Ann@vnu.edu.ua

Дні занять: <http://194.44.187.20/cgi-bin/timetable.cgi>

III. Опис освітнього компоненту

Анотація курсу. Навчальний курс спрямований на забезпечення достатнього рівня оволодіння компетенціями щодо основних підходів у застосуванні сучасних технологій в роботі з дитячою травмою.

Матеріал освітнього компоненту дає глибоке розуміння дитячої травми та методів її опрацювання, охоплює як теоретичні основи, так і сучасні технології роботи з травматичним досвідом, допомагає майбутнім фахівцям розуміти основи побудови ефективної стратегії допомоги дітям та їхнім сім'ям, дає розуміння того, як психологічні травми впливають на дитину, які методи допомоги є ефективними та як створювати безпечне середовище для відновлення.

В цілому, курсом передбачено: формування розуміння природи дитячої травми, набуття навичок діагностики та розпізнавання травмогенного досвіду, застосування ефективних методів роботи з травмованими дітьми, оволодіння інструментами підтримки родини з метою профілактики повторної травматизації. Такі компетентності особливо актуальні під час війни та післявоєнний час.

2. Пререквізити – компоненти циклу загальної та професійної підготовки – психофізіологія, загальна психологія, вікова психологія, педагогічна психологія, психологія особистості, клінічна психологія, психічне здоров'я: збереження та реабілітація, психологія травми.

3. Постреквізити – освітні компоненти з циклу професійної підготовки, зокрема психотерапія, а також проходження корекційно-реабілітаційної практики, наукова робота, в тому числі випускна кваліфікаційна робота, тощо.

4. Мета і завдання. *Мета* освітнього компоненту передбачає формування у здобувачів системного розуміння природи дитячої травми та набуття компетентностей щодо застосування сучасних технологій у роботі з травматичним досвідом дітей. Курс спрямований на розвиток навичок діагностики, ефективної психологічної допомоги та профілактики повторної травматизації, а також на оволодіння інструментами підтримки родини для створення безпечного середовища відновлення.

Завдання: ознайомити студентів із базовими теоретичними підходами до вивчення дитячої травми; розвинути навички використання діагностичних методик, аналізу симптомів травмогенного досвіду та їх наслідків для розвитку дитини; навчити використовувати технології кризового втручання та стабілізації емоційного стану дитини; сформувати навички ефективної взаємодії з батьками травмованої дитини; розглянути особливості дитячої травми в умовах війни та вимушеного переселення та ін.

5. Результати навчання (Компетентності)

Інтегральна компетентність

Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у сфері психології, що передбачають застосування основних психологічних теорій та методів та характеризуються комплексністю і невизначеністю умов.

Загальні компетентності

- Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях(ЗК1).
- Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної (ЗК2). діяльності.
- Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями (ЗК4).
- Здатність бути критичним і самокритичним (ЗК5).

- Навички міжособистісної взаємодії(ЗК8).
- Здатність працювати в команді (ЗК9).

Спеціальні (фахові, предметні) компетентності

- Здатність оперувати категоріально-понятійним апаратом психології (СК1).
- Здатність до розуміння природи поведінки, діяльності та вчинків (СК3).
- Здатність самостійно збирати та критично опрацьовувати, аналізувати та узагальнювати психологічну інформацію з різних джерел (СК4).
- Здатність використовувати валідний і надійний психодіагностичний інструментарій (СК5).
- Здатність організовувати та надавати психологічну допомогу (індивідуальну та групову, в т.ч. особам, які отримали психологічні травми, зокрема внаслідок війни (СК8).
- Здатність здійснювати просвітницьку та психопрофілактичну відповідно до запиту (СК9).
- Здатність дотримуватися норм професійної етики (СК11).
- Здатність до особистісного та професійного самовдосконалення, навчання та саморозвитку (СК12).

Програмні результати навчання

- Аналізувати та пояснювати психічні явища, ідентифікувати психологічні проблеми та пропонувати шляхи їх розв'язання (ПРН 1).
- Обґрунтовувати власну позицію, робити самостійні висновки за результатами власних досліджень і аналізу літературних джерел (ПРН 4).
- Обирати та застосовувати валідний і надійний психодіагностичний інструментарій (тести, опитувальники, проєктивні методики тощо) психологічного дослідження та технології психологічної допомоги (ПРН 5).
- Відповідально ставитися до професійного самовдосконалення, навчання та саморозвитку (ПРН 15).
- Знати, розуміти та дотримуватися етичних принципів професійної діяльності психолога (ПРН 16).

На вивчення освітнього компоненту відводиться 150годин / 5 кредитів.

6. Структура освітнього компоненту (представлена у таблиці 2).

Таблиця 2

Структура освітнього компоненту

Назви теми	Усьог о	Лек.	Прак т	Лаб.	Сам. роб	Конс.	Форма Контр*/ Бали
Тема 1. Вступ до	28	2	2	-	22	2	Р /Т/ ДС

освітнього компоненту. Поняття дитячої травми та її вплив на розвиток дитини							5
Тема 2. Методи діагностики дитячої травми	30	2	2	2	22	2	Т/ ДС/РМГ 10
Тема 3. Психологічна допомога дітям із травмогенним досвідом	30	2	2	2	22	2	РМГ/Т/ ДС 10
Тема 4 Технології роботи з дитячою травмою	32	2	2	4	22	2	РМГ/Т/ ТР 15
Тема 5. Підтримка родини та профілактика повторної травматизації	30	2	2	2	22	2	РМГ /Т/ ДС 10
Види підсумкових робіт							Бал
Виконання усіх лабораторних робіт в повному обсязі (з розрахунку 5 лабораторних робіт по 5 балів)							25
Виконання усіх практичних робіт в повному обсязі (з розрахунку 5 лабораторних робіт по 5 балів)							25
Інше: професійно-орієнтовані завдання							
Участь у конференції з публікацією матеріалів (за тематикою та змістом освітнього компонента), сертифікованих програмах (проектах) професійного спрямування (тренінги, наукові проекти, тощо)							10 балів (але не більше 20 балів)
Контрольна робота							КР/Т /50
Всього годин/ Балів	150	10	10	10	110	10	100 балів

Форма контролю*: ДС – дискусія, ДБ – дебати, Т – тести, ТР – тренінг, РЗ/К – розв’язування задач/кейсів, ІНДЗ/ІРС – індивідуальне завдання/індивідуальна робота студента, РМГ – робота в малих групах, – контрольна робота, Р – реферат, а також аналітична записка, аналітичне есе, аналіз твору тощо.

7. Завдання для самостійного опрацювання

Завдання для самостійного опрацювання передбачають підготовку до практичних та лабораторних занять, а також виконання самостійної та творчої роботи.

Теми практичних та лабораторних занять

№	Назва теми. (для практичних та лабораторних)	К-ть год
1	<p>Поняття дитячої травми та її вплив на розвиток дитини.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Визначення та класифікація дитячої травми (гостра, хронічна, комплексна). - Основні причини травмогенних подій у дитячому віці. - Вплив травми на емоційний, когнітивний і фізичний розвиток дитини. - Біологічні механізми травми: як мозок реагує на стрес. - Прояви травматизації на різних вікових етапах 	2
2	<p>Методи діагностики дитячої травми</p> <ul style="list-style-type: none"> - Способи виявлення травмогенного досвіду у дітей. - Психодіагностичні методики (опитувальники та проєктивні методики (малюнкові тести, методика «Кінетичний малюнок сім'ї»), - Спостереження за поведінкою дитини та аналіз невербальних проявів, емоційно-поведінкові розлади - Ознаки посттравматичного стресового розладу (ПТСР) у дітей 	2/2
3	<p>Психологічна допомога дітям із травмогенним досвідом</p> <ul style="list-style-type: none"> - Принципи побудови безпечного терапевтичного простору - Етапи роботи з травмою: стабілізація, опрацювання травмогенного досвіду, інтеграція - Психотерапевтичні підходи: когнітивно-поведінкова терапія (КПТ) для дітей; тілесно-орієнтовані методи роботи з травмою; гештальт-терапія в роботі з дитячою травмою - Методи підтримки дитини після травми: психоедукація для батьків і педагогів 	2/2
4	<p>Технології роботи з дитячою травмою</p> <ul style="list-style-type: none"> - Десенсибілізація та репроцесинг травмогенних спогадів - Ігрова терапія як спосіб безпечного пропрацювання травмогенного досвіду - Арт-терапія: малювання, робота з кольорами; 	2/4

	<p>пісочна терапія.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Майндфулнес і дихальні техніки для дітей - Використання казкотерапії та театру у роботі з травматичним досвідом - Музична, танцювальна та аромотерапія 	
5	<p>Підтримка родини та профілактика повторної травматизації</p> <ul style="list-style-type: none"> - Роль батьків у процесі зцілення дитини. - Травма-інформований підхід у вихованні. - Робота з емоціями батьків: як допомогти собі, щоб підтримати дитину. - Програми профілактики та зміцнення психологічної стійкості дітей. - Взаємодія психолога, педагогів і соціальних служб у роботі з травмованими дітьми 	2/2
	Всього	10/10

Завдання для самостійної та творчої роботи*

1. Написати есе «Як дитячі травми можуть впливати на доросле життя?».
2. Проаналізувати статтю або дослідження про вплив травми на розвиток дитини та підготувати короткий реферат.
3. Ознайомитися з класифікацією дитячих травм (гостра, хронічна, комплексна).
4. Підготувати презентацію (8–10 слайдів) про механізми посттравматичного стресового розладу (ПТСР) у дітей.
5. Написати есе «Чи можливо подолати наслідки дитячої травми?».
6. Дослідити використання арт-терапії в роботі з травмованими дітьми та створити приклад арт-терапевтичної вправи.
7. Підготувати порівняльний аналіз підходів до роботи з дитячою травмою (когнітивно-поведінкова терапія, гештальт-терапія, тілесно-орієнтовані методи).
8. Ознайомитися з методикою EMDR (десенсибілізація та репроцесинг травматичних спогадів) і скласти її короткий опис.
9. Розробити сценарій казкотерапевтичної історії для дитини, яка пережила втрату.
10. Проаналізувати роль соціальних служб у підтримці дітей із травматичним досвідом.
11. Створити інфографіку або пам'ятку для батьків про основні ознаки дитячої травматизації.
12. Вивчити концепцію травма-інформованого виховання та підготувати рекомендації для батьків.

Формати виконання завдань:

Есе, реферати (1–3 сторінки).

Презентації (8–12 слайдів).

Аналітичні огляди (2–4 сторінки).

Візуальні матеріали (інфографіки, пам'ятки, схеми)

*Завдання для самостійної та творчої роботи оцінюються в межах практичних/лабораторних занять.

8. Політика оцінювання

Політика викладача щодо здобувача

Вимоги викладача:

- обов'язкове відвідування навчальних занять;
- активність студента під час практичних занять;
- своєчасне виконання лабораторних робіт та завдань самостійної роботи;
- виконання контрольних завдань;
- відпрацювання занять, що були пропущені, або не підготовлені (незадовільні оцінки) на консультаціях.

Не допустимо:

- пропуск занять без поважних причин;
- запізнення на заняття;
- користування мобільним телефоном, планшетом чи іншими мобільними пристроями під час заняття (за винятком дозволу викладача при необхідності виконання певних завдань, передбачених освітнім компонентом);
- порушення дисципліни;
- списування та плагіат.

Політика щодо академічної доброчесності

Дотримання академічної доброчесності здобувачами освіти передбачає:

- самостійне виконання навчальних завдань, завдань контролю результатів навчання;
- посилення на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей;
- дотримання морально-етичних норм поведінки та спілкування.

За порушення академічної доброчесності (плагіат, фальсифікація, списування, обман тощо) здобувачі освіти можуть бути притягнені до академічної відповідальності: повторне проходження оцінювання (опрацювання завдань лабораторної роботи, написання контрольної роботи тощо); повторне проходження відповідного освітнього компонента освітньої програми; відрахування з Університету.

Політика щодо дедлайнів та перескладання

Роботи, які здаються із порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку (75% від можливої максимальної кількості балів за вид діяльності балів).

Залік

Семестровий залік – це форма контролю, що полягає в оцінці засвоєння здобувачем освіти навчального матеріалу з освітнього компоненту «Сучасні технології у роботі з дитячою травмою» на підставі результатів виконання всіх видів запланованої навчальної роботи протягом семестру: аудиторної роботи під час лекційних, практичних (семінарських), лабораторних занять, самостійної роботи, виконання професійно-орієнтованого завдання, контрольної роботи.

Залік викладач виставляє за результатами поточної роботи за умови, що здобувач освіти виконав ті види навчальної роботи, які визначено силабусом. Тобто, залік виставляється згідно балів, які набрав студент під час виконання усіх видів завдань поточного оцінювання (таблиці 2): суми балів за результатом роботи на практичних заняттях (макс. 25 балів); сумою балів, виставлених за виконання усіх лабораторних робіт (макс. 25 балів) та виконанням контрольної роботи (макс. 50 балів).

Альтернативний варіант отримання балів передбачає виконання певних видів робіт в межах професійно-орієнтованих завдань (таблиця 2)

У випадку, якщо здобувач освіти не відвідував окремі аудиторні заняття (з поважних причин), на консультаціях він має право відпрацювати пропущені заняття та добрати ту кількість балів, яку було визначено на пропущені теми.

У дату складання заліку викладач записує у відомість суму поточних балів, які здобувач освіти набрав під час поточної роботи (шкала від 0 до 100 балів) У випадку, якщо здобувач освіти протягом поточної роботи набрав менше як 60 балів, він складає залік під час ліквідації академічної заборгованості. У цьому випадку бали, набрані під час поточного оцінювання анулюються. Максимальна кількість балів на залік під час ліквідації академічної заборгованості - 100 бал.

Таблиця 4

9. Шкала оцінювання

Оцінка в балах за всі види навчальної діяльності	Оцінка
90 – 100	Відмінно
82 – 89	Дуже добре
75 - 81	Добре
67 -74	Задовільно
60 - 66	Достатньо
1 – 59	Незадовільно

10. Рекомендована література

1. **Lazorko, O., Panchuk, N., Borysiuk, O., Kulchytska, A., Borysenko, O., & Khavula, R.** (2022). Psychological Safety of the Individual in Normal and Extreme Conditions of Professional Activity: Neurophysiological Aspects. *BRAIN. Broad Research in Artificial Intelligence and Neuroscience*, 13(1), 324-346 <https://doi.org/10.18662/brain/13.1/287>
2. **Hoshovskyi, J., Mudrak, I., Hoshovska D., Shmarova, N., Kordunova, N., & Kulchytska, A.** (2023). Economic Deprivation as a Neuropsychological Aspect of the Formation of Frustration in Potential Migrants. *BRAIN. Broad Research in Artificial Intelligence and Neuroscience*, 14(2), 285-302. <https://doi.org/10.18662/brain/14.2/455>
3. **Барабаш Н. М.** Стратегії подолання психологічної травми у дітей молодшого шкільного віку. *Психологічні студії*. 2019. Т. 7, № 1. С. 89–103.
4. **Бойко І. В.** Використання майндфулнес-технік у роботі з травмованими дітьми. *Психологічний журнал*. 2022. № 5. С. 90–102.
5. **Василенко Н.** Психологічна підтримка дітей у кризових ситуаціях. Київ : Генеза, 2020. 256 с.
6. **Гаврилюк Ю. В.** Посттравматичний стресовий розлад у дітей: методи корекції. *Вісник психологічних досліджень*. 2020. № 7(14). С. 45–59.
7. **Гончаренко С. І.** Використання арт-терапії у роботі з травмованими дітьми. *Науковий вісник Черкаського університету*. 2020. № 4. С. 56–64.
8. **Гриценко Т. В.** Досвід переживання травматичних подій у дітей: соціально-психологічний аспект. *Актуальні проблеми психології*. 2021. № 1(19). С. 12–24.
9. **Губалій Н.** Психологічні наслідки травматичного досвіду у дітей та підходи до подолання. *Психологія і суспільство*. 2020. № 3. С. 45–58.
10. **Губарь О. М.** Психологічні травми у дітей: діагностика та терапевтичні підходи. *Вісник Національного університету «Острозька академія»*. 2019. № 2. С. 33–45.
11. **Деркач О. М.** Тілесно-орієнтовані методики у роботі з дітьми, які пережили травму. *Психологічний огляд*. 2022. Т. 9, № 3. С. 27–40.
12. **Захарова Т. В.** Соціально-психологічні чинники формування травматичних переживань у дітей. *Соціальна психологія*. 2021. Т. 12, № 2. С. 55–68.
13. **Ковальчук І. В.** Роль сімейного середовища у подоланні дитячих травм. *Соціальна педагогіка і психологія*. 2021. Т. 6, № 1. С. 89–102.
14. **Кочубейник О.** Психологічна допомога дітям із травматичним досвідом у воєнний час. Київ : Видавництво Інституту психології ім. Г. С. Костюка, 2022. 198 с.
15. **Кривоніс Л. Г.** Використання ігрової терапії в роботі з дітьми, які пережили стресові ситуації. *Психологія і суспільство*. 2022. № 4. С. 31–45.

16. **Кульчицька А., Дзядук Н.** Психологічні особливості резильєнтності внутрішньопереміщених осіб. *Соціальна адаптація особистості в сучасному суспільстві із циклу: психологічні складові сталого розвитку суспільства: пошук психологічного обґрунтування на виклики сучасності: матеріали X Наук.-практ. інтернет-конф. (з міжнар.участ.) (27 листопада - 02 грудня. 2023 р.)* за заг. ред. Т. І. Дучимінської, Я. О. Гошовського, Ж. П. Вірної, Д. Т. Гошовської, О. Є. Іванашко. – Луцьк : ПП Іванюк В. П, 2023. <https://www.inforum.in.ua/conferences/30>

17. **Кульчицька А.В.** Детермінанти ресурсного потенціалу особистості. *Соціальна адаптація особистості в сучасному суспільстві із циклу: психологічні складові сталого розвитку суспільства: пошук психологічного обґрунтування на виклики сучасності: матеріали X Наук.-практ. інтернет-конф. (з міжнар.участ.) (27 листопада - 02 грудня. 2023 р.)* за заг. ред. Т. І. Дучимінської, Я. О. Гошовського, Ж. П. Вірної, Д. Т. Гошовської, О. Є. Іванашко. – Луцьк : ПП Іванюк В. П, 2023. <https://www.inforum.in.ua/conferences/30>

18. **Кульчицька А.** Психологічна ресурсність особистості та дитячий психотравмуючий досвід. *Соціальна адаптація особистості в сучасному суспільстві із циклу: Психологічні складові сталого розвитку суспільства: пошук психологічного обґрунтування на виклики сучасності : матеріали XI Міжнар. наук.-практ. інтернет-конф. Луцьк, 2024.*

19. **Кульчицька, А. Федотова, Т. Кихтюк (2024).** Соціально-психологічні особливості дітей, постраждалих від сімейного насильства. *Психологічні перспективи.* 41 (Чер 2024). DOI:<https://doi.org/10.29038/2227-1376-2023-41-ky1>.

20. **Луценко О.** Дитяча травма: діагностика, профілактика та терапія. Львів : Психологічна думка, 2021. 224 с.

21. **Макаренко О. С.** Психологічні наслідки травматичного стресу у дітей та підлітків. *Психологічні науки: теорія і практика.* 2018. № 5. С. 107–115.

22. **Москаленко В. В.** Дитяча психологічна травма: теоретичні аспекти та підходи до корекції. *Актуальні проблеми психології.* 2021. № 1(28). С. 65–79.

23. **Онищенко О. П.** Вплив травматичних подій на формування особистості дитини. *Вісник Київського національного університету ім. Т. Шевченка. Психологія.* 2020. № 2(14). С. 112–124.

24. **Остапчук М. В.** Використання EMDR у терапії дитячої травми. *Сучасна психотерапія.* 2022. № 2. С. 72–85.

25. **Петренко Л. М.** Арт-терапія як метод роботи з посттравматичним синдромом у дітей. *Практична психологія та соціальна робота.* 2019. № 6. С. 15–27.

26. **Піонтковська О. Л.** Емоційно-когнітивні особливості дітей, що пережили травматичний досвід. *Психологічний журнал.* 2022. Т. 8, № 2. С. 78–92.

27. **Психологія ревіталізації:** вікові та педагогічні виміри: колективна монографія. /за заг.ред. Я. Гошовського, Луцьк: Волинський національний університет імені Лесі Українки, 2023. С. 305-344.

28. **Ройз С.** Дитячий психологічний травматизм: інструменти для батьків і педагогів. Харків : Основа, 2019. 184 с.

29. **Романенко Ю. А.** Особливості когнітивного розвитку дітей, які зазнали травматичних переживань. *Наукові записки Інституту психології ім. Г. С. Костюка НАПН України.* 2021. Вип. 42. С. 57–72.

30. **Савчук В. С.** Роль сімейного середовища у процесі подолання дитячої травми. *Вісник Національного педагогічного університету ім. М. Драгоманова.* 2020. № 8. С. 120–134.

31. **Семенюк Л. А.** Психотерапія травматичного досвіду у дітей: когнітивно-поведінковий підхід. *Психологічна освіта і наука.* 2019. № 3. С. 33–48.

32. **Стеценко О. П.** Психологічна підтримка дітей із травматичним досвідом: методи когнітивно-поведінкової терапії. *Український журнал прикладної психології.* 2020. № 3. С. 73–85.

11. Перелік питань до заліку (ліквідація академзаборгованості викладачу, комісії)

1. Дайте визначення поняття «дитяча психологічна травма».
2. Які основні види дитячих травм (гостра, хронічна, комплексна)?
3. Як травмогенний досвід впливає на когнітивний розвиток дитини?
4. Які наслідки може мати дитяча травма в дорослому віці?
5. Охарактеризуйте вплив дитячої травми на емоційну сферу дитини.
6. Як впливає травма на розвиток стосунків дитини з однолітками та дорослими?
7. Які вікові особливості прояву психологічної травми у дітей?
8. Як дитяча травма може впливати на навчальну діяльність?
9. Які чинники можуть посилювати або послаблювати вплив травми на дитину?
10. Які механізми психологічного захисту можуть формуватися у дітей після травмогенного досвіду?
11. Які основні методи діагностики дитячої травми використовуються в сучасній психології?
12. Опишіть основні принципи психодіагностики дітей із травматичним досвідом.
13. Які проєктивні методи застосовуються для виявлення травматичних переживань у дітей?
14. Як невербальна поведінка дитини може свідчити про наявність травмогенного досвіду?
15. Які особливості має спостереження як метод діагностики дитячої травми?
16. Які психофізіологічні методи можуть допомогти в діагностиці дитячої травми?
17. Які показники можуть свідчити про посттравматичний стресовий розлад (ПТСР) у дітей?
18. Які основні принципи надання психологічної допомоги дітям із травматичним досвідом?
19. Як побудувати безпечне середовище для дитини, яка пережила травму?
20. Які техніки стабілізації емоційного стану використовуються в роботі з дітьми?
21. Які етапи роботи з дитячою травмою виділяють у психологічній практиці?
22. Як когнітивно-поведінкова терапія допомагає дітям опрацьовувати травмогенний досвід?
23. Яку роль відіграють тілесно-орієнтовані методи у роботі з дитячою травмою?
24. Як техніки релаксації допомагають дітям із травматичним досвідом?
25. У чому особливості гештальт-терапії при роботі з дитячими травмами?

26. Як казкотерапія може допомогти дитині опрацювати травмогенний досвід?
27. Які сучасні терапевтичні підходи використовуються для роботи з дитячою травмою?
28. Що таке травма-інформований підхід і які його принципи?
29. Які арт-терапевтичні методи ефективні у роботі з травмованими дітьми?
30. Як майндфулнес-техніки можуть допомогти дітям стабілізувати свій емоційний стан?
31. Як використовувати терапію ігровими методами для допомоги травмованим дітям?
32. У чому переваги групової терапії для дітей із травматичним досвідом?
33. Яку роль відіграє сім'я у процесі відновлення дитини після травмогенного досвіду?
34. Які поради можна дати батькам, щоб допомогти дитині справитися з наслідками травми?
35. Як навчити батьків надавати емоційну підтримку дитині після травматичної події?
36. У чому полягає профілактика повторної травматизації дітей?
37. Які методи психоедукації можна використовувати для батьків і педагогів?
38. Як школа може допомогти дитині, яка пережила травму?
39. Чому важливо навчати вчителів і соціальних працівників основам травма-інформованого підходу?
40. Які фактори можуть допомогти дитині сформувати психологічну стійкість після травми?
41. Як адаптувати методи роботи з травмою відповідно до вікових особливостей дитини?
42. Які основні помилки можуть припускатися дорослі, працюючи з травмованими дітьми?
43. Чому важливо не лише працювати з дитиною, а й підтримувати всю родину?
44. Як соціальні служби можуть допомагати дітям, які пережили втрату або насильство?
45. Як запобігти розвитку хронічної травми в дитячому віці?